

A stylized illustration in shades of purple, blue, and yellow. It features several hands in various poses: one holding a glowing lightbulb, another holding a bowl with three vertical lines inside, and a third holding a house with a yellow window. There are also abstract shapes and lines representing leaves and branches.

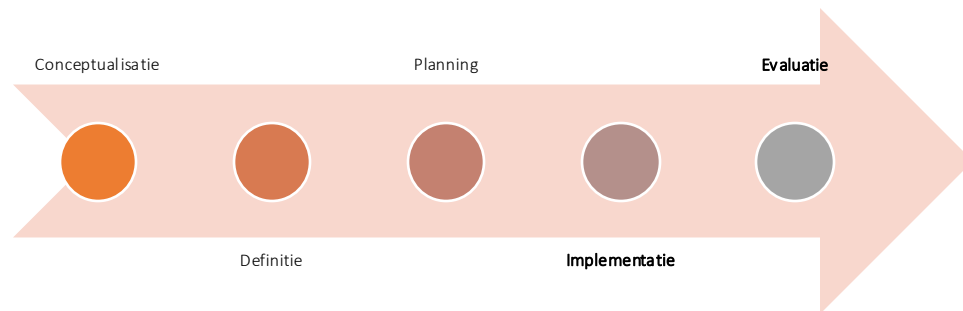
Lerend netwerk

Wereldburgerschap in de Lerarenopleiding:

“Een gemeenschappelijke taal voor
Wereldburgerschapseducatie”

Pilootproject van BeGlobal

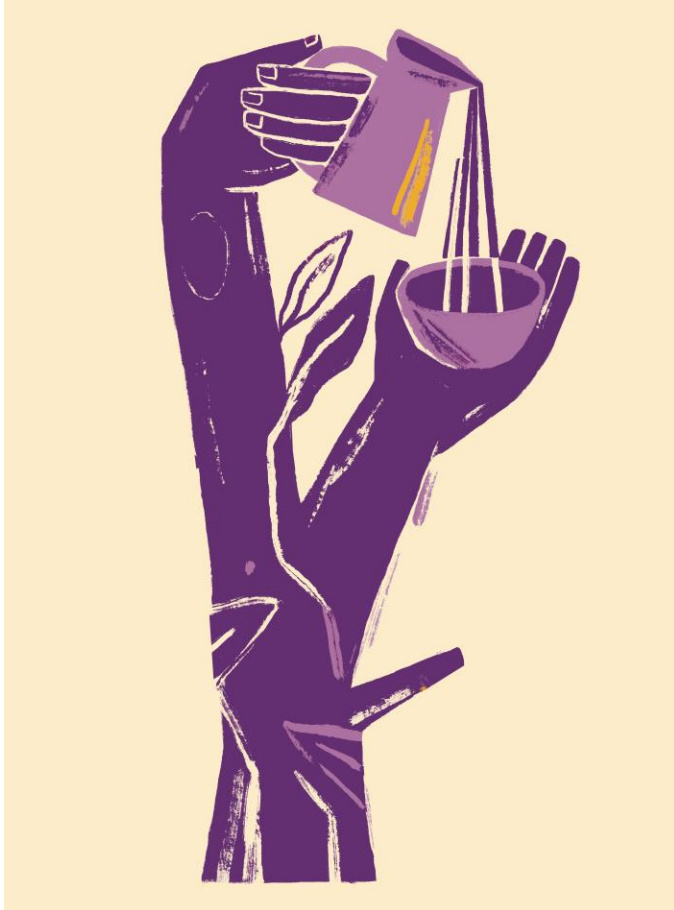

Project doelstellingen

- Het verkennen van het hoger onderwijslandschap en specifiek, de lerarenopleiding en de huidige positie van WBE daarin
- Perspectief verbreden en (diepgaand) inzicht krijgen in de (ervaringen), verwachtingen, noden en behoeften van actoren in het veld
- De positie van BeGlobal bepalen binnen het hoger onderwijs en de lerarenopleidingen

Het lerend netwerk: Samen WBE

Doelstellingen activiteit

- Netwerking d.m.v. uitwisseling en leermomenten tussen verschillende WBE-actoren faciliteren
- Inzicht verkrijgen in aanpak en werking van WBE-actoren in lerarenopleidingen
- Inspiratiemomenten en -materiaal aanbieden

Een gemeenschappelijke taal voor WBE

- Wat betekent het voor ons?
 - Geen definitie, maar voorbij de semantische discussie

Agenda van de dag:

- 9u40-10u40: Inspiratiemoment door professor **Pieter Meurs**
- 10u40-11u00: Pauze
- 11u00-13u30: Deep dive sessie mede begeleid door **Sven Retoré** van Visuality

Pieter Meurs

Burgers van de wereld?

Belgisch ontwikkelingsagentschap

enabel.be

Burgers van de wereld?

Pieter Meurs

Lezing Enabel - BeGlobal

6 november 2024

Enabel

 VUB

 erasmus
HOGESCHOOL BRUSSEL

- Pieter Meurs
- Docent VUB & EhB
- Sociaal-Culturele Agogische Wetenschappen en Wijsbegeerte & Moraalwetenschappen
- PhD Wijsbegeerte en Moraalwetenschappen: “*The Myths of Globalization - Thinking the limits of World-forming*” (2013)
- “*Democratie en Educatie – Over Burgerschap en Maatschappelijke verandering*” (VUBPress, 2021)
- “*Inleiding tot de Agogische Wetenschappen*” (VUBPress, 2019)
- Disclaimer!

Wie beschouwt zichzelf als wereldburger?

Wereldburgerschap?

Google global citizenship

Alle Afbeeldingen Boeken Nieuws Video's Producten Financieel Meer Tools

Poster Peace School Unesco 21st century Sustainable development Citizenship challenge Global awareness Cis Empowering

Medium 10 Resources to Cul...
The Global Citizen Academy The Importance of Globa...
Council of International Schools Why we do what we do. The case for glob...
Educate Together Ten ways to foster Glo...
Melton Foundation Acts of Global Citizenship - Melton Fou...
LinkedIn Cultivating Global Citizenship in the Ci...
United Nations Global Citizenship Edu...

Google wereldburgerschap

Alle Afbeeldingen Nieuws Video's Producten Boeken Web Meer Tools

Fawaka Bachelor Poster Wereldburgerschapseducatie Slow looking Burgerschapsonderwijs Ucll Onderwijs Wereldburger

Klasse Wereldburgerschapseducatie: mee...
de Kanttekening Wereldburgerschap als onze nieu...
Nuffic Thema's, Werelddoelen en lesidee...
UCLL Wereldburgerschap en O...
Openbaar Onderwijs Fawaka wereldburgerschap - openbaar on...
Stad Menen Wereldburgerschap | Menen

Google cosmopolitanism

Alle Afbeeldingen Boeken Nieuws Producten Video's Financieel Meer Tools

Arendt Stoic Chinese Human rights Another cosmopolitanism Global citizenship British fiction Cosmopolitanism ethics Kwame anthony app...

TUIC Akademi Cosmopolitanism: A Co...
Open Global Rights Cosmopolitanism and lived realities: be...
Open Global Rights Everyday Cosmopolitanism: cinglin...
YouTube What is Cosmopolitanism? - You Tube
Amazon UK Cosmopolitanism: ...
Open Global Rights Relationship-based cosmopolitani...
Amazon.com Cosmopolitanism: ...

Meaning and Definition
Cosmopolitanism is the ideology that all human beings belong to a single community, based on a shared morality. A person who adheres to the idea of cosmopolitanism in any of its forms is called a cosmopolitan.
In a cosmopolitan community individuals from different places (e.g. nation-states) form relationships of mutual respect.

SlideShare cosmopolitanism and global justice | ...
VoegelinView The Postmodern Co...
LinkedIn Cosmopolitanism - Citizens of the World
Amazon.com Op vo...
ResearchGate Theoretical Model of Cosmopolitanism...
Standaard Boekhandel Cosmopolitanism | S...
Stoic Buddy Embrace Your Global Citizen...

Wereldburgerschap

- Idee van 1 wereld, 1 gemeenschap, verbondenheid
- Helpende handen, samenwerken
- Collectieve bijdragen
- Engagement met de wereld
- Gedeelde verantwoordelijkheid tav de wereld
-

- “kosmopoliet” en “kosmopolitisme”
- Ook Enabel: “Sterk mondiaal bewustzijn en engagement”

Wereldburgerschap

Wereldburgerschap als

- Juridische verwachtingen (mensenrechten)
- Meer nog: morele verwachtingen

- Met daarbij de nodige instellingen en beleid

⇒ Welke verwachtingen, instellingen, beleid?

⇒ Welk wereldburgerschap? Welke wereld? Welk burgerschap?

Wereldburgerschap

Burgerschap: Oude Griekenland vs Romeinse Rijk?

- Engagement & participatie
- Formele/wettelijke status met rechten & plichten

Wereldburgerschap

- Stoïcijnen: “eerste wereldburgers” - zagen zich als leden van een *cosmopolis* (universele stad) eerder dan als lid van een *polis* (particuliere stad met specifieke normen en regels) ⇒ gericht op mensheid als geheel
- Toch: mensheid in ‘kwalitatieve’ zin: verwijst naar een bepaalde kwaliteit van mens zijn (en dus een bepaalde standaard, een theoretisch ideaal).
- Mensheid als *humanitas* (Cicero): ‘mens’ en ‘mensheid’ verkrijgen een normatieve betekenis (niet iedereen is met andere woorden zomaar ‘mens’)

Wereldburgerschap

Burgerschap vandaag: 3 perspectieven

- Liberaal perspectief
- Republikeins perspectief
- Communautair perspectief

Hedendaagse democratie

- Burgers moeten zich vooral kunnen terugtrekken in eigen vrijheid (liberaal perspectief)
- Zolang ze zich houden aan democratische regels en het impliciete en expliciete sociale contract eert
- Actief burgerschap = ondernemend zijn, economisch actief

Wereldburgerschap

Burgerschap sterke normatieve en ideologische connotaties

- Ideaal van de goede burger?
- Actieve vs passieve burger?
- Burgerlijke (on)gehoorzaamheid?

⇒ Paradox van de ‘niet-ingeburgerde burger’:

Nieuwkomer is burger en tegelijkertijd niet. *“Wel, voor zover de staat hem of haar burgerschap en dus lidmaatschap in formele zin verleent. Niet, voor zover ‘samenleving’ een discursief construct is, een lege betekenaar die door voortdurende strijd omtrent de invulling ervan gekenmerkt wordt, en waarbij de nieuw ingeburgerde persoon wordt voorgesteld als ‘buiten de samenleving’”* (Schinkel, 2007)

Wereldburgerschap + Educatie

Normatieve en ideologische connotatie wordt nog duidelijker wanneer we burgerschap in **educatief perspectief** plaatsen

⇒ Burgerschapseducatie

- Niet nieuw: al in de Atheense polis vroeg men zich af “*welke vormen van opvoeding en onderwijs het volk (de dèmos) het beste zouden voorbereiden op hun deelname aan het besturen (kratein) van hun samenleving*” (Biesta, 2016)
- Sinds ‘90: democratie in ‘crisis’ en globalisering: vernieuwde aandacht voor (wereld)burgerschapseducatie
- Behoud van bepaalde burgerschapscultuur
- Democratie en ‘goede’ burger zijn kan je ‘leren’

⇒ Democratie vooronderstelt koppeling van politiek aan educatie: burgers besturen en hebben dus kennis en vaardigheden nodig

Wereldburgerschap + Educatie

Burgerschapseducatie

- wordt **geïstrumentaliseerd**: educatie als instrument voor het slagen van de democratie/cosmopolitisme → (wereld)burgerschap als *educatief probleem* en wordt opgenomen in economie van leren
- wordt **geïndividualiseerd**: individuele burger is verantwoordelijk voor die kennis en vaardigheden (terwijl dit in wezen een collectieve verantwoordelijkheid is)
- wordt **geïdeologiseerd**: burgerschapseducatie gebeurt nooit in een vacuum, maar krijgt altijd invulling aan de hand van de vigerende normen en waarden
 - Ideaal van goede burger
 - Wat is burgerlijk (on)gehoorzaamheid?
 - Wat is goed burgerschap?
 - Wat is een goede democratie?

Wereldburgerschap + Educatie

Burgerschapseducatie: ten prooi aan politieke economie?

- Henry Giroux: Burgerschapseducatie als *“een machtig ensemble van ideologische en institutionele krachten die gericht zijn op de productie van competitieve, zelfzuchtige individuen die strijden om hun eigen materieel en ideologisch profijt”*
- Gert Biesta: marktgerichte logica beoogt dat *“burgers niet langer betrokken zijn op de democratische strijd over het publieke, maar veranderd zijn in consumenten van publieke diensten”*

⇒ Burgerschap als consumentisme: keuze uit menukaart, maar geen mogelijkheid om zelf menukaart te hervormen

⇒ Goede burger is inschikkelijke, efficiënte, gehoorzame burger

Wereldburgerschap + Educatie

Burgerschapseducatie 2 keuzes:

De 'brave' keuze (*Stoïcijns* – formele burgerschapseducatie)

- Als instrument voor reproductie/bevestiging van systeem
- Gericht op zo goed mogelijk besturen van samenleving (cf kritiek op klimaatmarsen)
- Gericht op kennis en vaardigheden die burgers moeten leren
- (cf socialiserende kracht van educatie)

De 'stoutere' keuze (*Diogenes en cynisme* – niet-formele burgerschapseducatie)

- Als disruptie van systeem
- Gericht op fundamenten van samenleving (radicaal politiek)
- Niet gericht op 'wat moet de burger leren?', maar eerder op 'welke vormen van burgerschapseducatie laten toe dat mensen zich tot kritische burger kunnen ontplooiën?'
- (cf subjectiverende kracht van educatie)

Wereldburgerschap + Educatie

De ‘stoutere’ keuze: Het belang van Diogenes en niet-formele burgerschapseducatie

- Diogenes: cynisme van onderuit (*kynisme*)
- ‘Niet-formeel’ is ook ‘niet formeel’
- Educatie gaat verder dan verhandeling van ‘juiste’ kennis en vaardigheden
- Educatie gaat ook over de strijd om de bepaling van welke kennis en vaardigheden ‘juist’ zijn
- Gericht op het in vraag stellen van dominante (en ongelijke) machtsstructuren
- Werkelijk experiment met/van de democratie: democratie is geen school

⇒ Burgerschapseducatie als ‘politek moment’

⇒ Onwetende burger: *“de democratische burger is geen vooraf bepaalde identiteit die (aan)geleerd kan worden, maar komt telkens vernieuwd voort uit het engagement met het experiment van democratische politiek”* (Biesta, 2011)

Wereldburgerschap + educatie

Tot slot:

- Niet-formele burgerschapseducatie onderstreept het belang van **publieke educatie**/buitenschoolse educatie
- Belang van maatschappelijk protest (cf klimaatmarsen, Extinction Rebellion, BLM, ...)
- Belang van middenveld en niet-formele organisaties
- *“men kan de kwaliteit van een democratie afmeten aan de mate waarin er een macht bestaat van onderuit – een macht gebaseerd op verzet en kritiek, die zijn plaats heeft in het middenveld en van daaruit zowel de formele politiek als de formele economie kan beïnvloeden”* (Blommaert, 2007)

Dank voor uw aandacht!

Bibliografie

- Biesta, G., (2011b). The Ignorant Citizen: Mouffe, Rancière, and the Subject of Democratic Education. In: Studies in Philosophy and Education, 30, 2, pp. 141-153.
- Biesta, G., (2016). Het leren voorbij. Democratisch onderwijs voor een menselijke toekomst. Adingdon: Uitgeverij Phronese
- Blommaert, J., (2007). De crisis van de democratie. Berchem: EPO.
- Giroux, H.A., (2010). Neoliberalism as Public Pedagogy. In: Sandlin et al., (red.), pp. 486-499
- Leung, G., (2009). A critical history of cosmopolitanism. In: Law, Culture and the Humanities, 5, pp. 370-390
- Meurs, P. (2021). Democratie en educatie - over maatschappelijke verandering en burgerschap. Brussel: VUBPress.
- Schinkel, W., (2007). Tegen actief burgerschap. In: Justitiële verkenningen, 33, (8), pp, 70-90

Pauze

De volgende stappen

- Evaluatie
- Output wordt gedeeld
- Volgende bijeenkomst
 - **Dinsdag 11 februari:**
Over evalueren van WBE
 - **Donderdag 24 april:**
Over transdisciplinair en transversaal aan WBE werken